Dirchou : Michna Beroura 1 - Chapitre 53, paragraphe 26 à Chapitre 54, paragraphe 3
Imprimé sur www.torah-box.com/dirchou

ח בְּסוֹף סֵפֶר הַכָּל־בּוֹ בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א

(עח) עָלָיו עֵדִים בָּזֶה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, (לג) (עט) מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וּשְׁלִיחַ־צִבּוּר שֶׁהוּא שׁוֹחֵט וּבוֹדֵק, לֹא יִתְפַּלֵּל בַּבְּגָדִים (לד) (פ) הַצּוֹאִין וּמִסְרִיחִין. וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה (פא) לְהַחֲלִיף בְּגָדָיו בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה וּלְהִתְפַּלֵּל, מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וּשְׁלִיחַ־צִבּוּר הַמְנַבֵּל פִּיו אוֹ שֶׁמְּרַנֵּן (לה) (פב) בְּשִׁירֵי הַנָּכְרִים, מְמַחֵין בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְאִם אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ (כל־בו דף קנה ע״ד). (פג) *שְׁלִיחַ־צִבּוּר שֶׁהִזְקִין (פד) וְרוֹצֶה לְמַנּוֹת בְּנוֹ לְסִיעוֹ לִפְרָקִים, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין קוֹל בְּנוֹ (לו) (פה) עָרֵב כְּקוֹלוֹ, אִם מְמַלֵּא מְקוֹמוֹ בִּשְׁאָר דְּבָרִים, בְּנוֹ קוֹדֵם לְכָל אָדָם וְאֵין הַצִּבּוּר יְכוֹלִין לִמְחוֹת בְּיָדוֹ (תשובת הרשב״א סי׳ ש): כו ח קָהָל שֶׁנָּהֲגוּ לְמַנּוֹת

בַּאֵר הֵיטֵב

שׁ״ץ שֶׁבִּתּוֹ זִנְתָה תַּחַת בַּעְלָהּ, אִם א״א בְּאַחַר חָשׁוּב כְּדִיעֲבַד וְכָשֵׁר, מַהֲרִ״י מִבְּרוּנָא שכנה״ג. וְכ׳ ע״ת מִשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ אִם כְּבָר נִתְקַבֵּל לְשׁ״ץ קָבוּעַ מְסַלְּקִין אוֹתוֹ אִי אִיכָּא אַחַר וְכ״ש שֶׁאֵין לְמַנּוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה ע״ש וְע״ל סי׳ קכח ס״ק עא מש״ש בְּשֵׁם שכנה״ג וּבְשֵׁם שְׁבוּת־יַעֲקֹב לְעִנְיָן כֹּהֵן. שׁ״ץ שֶׁנִּפְסַל קוֹלוֹ, שֶׁנִּשְׁמַע כְּאִלּוּ הוּא מִרְתַּת וְשָׁבוּר פָּסוּל לְשׁ״ץ, מַהֲרִ״י מִבְּרוּנָא שכנה״ג: (לג) מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וְאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה אֵין מַעֲבִירִין אוֹתוֹ, ע״ת ע״ש: (לד) הַצּוֹאִין. שׁ״ץ שֶׁמִּתּוֹךְ חָלְיוֹ לְאָנְסוֹ א״א לְנַקּוֹת לִהְיוֹתוֹ טָהוֹר מִקְּרֵה לַיְלָה וְאֵין מְטַהֵר עַצְמוֹ כְּלָל וְהוּא שׁ״ץ, אֶפְשָׁר בְּיָמִים נוֹרָאִים יֵשׁ לִגְעֹר בּוֹ שֶׁיִּטְבֹּל וְעכ״פ שֶׁיּוֹצִיא הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעָלָיו, וְאִם לֹא יִשְׁמַע לְדִבְרֵי חֲכָמִים לְרַחֵץ יָפֶה יָפֶה וּלְהָסִיר הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעָלָיו רָאוּי לְהַעֲבִירוֹ, מהר״א יִצְחָקִי ז״ל בִּתְשׁוּבָתוֹ זֶרַע־אַבְרָהָם חֵלֶק א״ח ס״ס ו, ע״ש: (לה) בְּשִׁירֵי הַנָּכְרִים. ר״ל בְּנִגּוּן שֶׁמְּנַגְּנִים בּוֹ לַעֲבוֹדַת גִּלּוּלִים, מ״א בְּשֵׁם ס״ח, וּבַ״ח בִּתְשׁוּבָה ס״ס קכז כ׳ דַּוְקָא נִגּוּן שֶׁמְּיֻחָד לָזֶה. כָּתַב רַשַׁ״ל בִּתְשׁוּבָה סי׳ כ שׁ״ץ שֶׁהָיָה שׁוֹחֵט וְנִמְצָא שֶׁמָּכַר טְרֵפָה בְּחֶזְקַת כְּשֵׁרָה בְּשׁוֹגֵג אוֹ שֶׁהָיָה מְנַקֵּר וְנִמְצָא אַחֲרָיו חֵלֶב, אע״פ שֶׁמַּעֲבִירִין אוֹתוֹ מֵאֻמָּנוּתוֹ אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ מִשׁ״ץ. וְע״ל ס״ק ז מ״ש בְּשֵׁם מִשְׁפַּט־צֶדֶק ח״ב סי׳ עה. וְכָתַב כנה״ג דְּמַהַרְשַׁ״ל מוֹדֶה דְּאֵין לְמַנּוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר תּוֹרַת־אֱמֶת סי׳ קנח בְּדִין מִשׁ״ץ שֶׁהָלַךְ בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי־כוֹכָבִים. קָהָל שֶׁחִלְּקוּ תְּפִלַּת רֹאשׁ־הַשָּׁנָה וְיוֹם־כִּפּוּר כַּנָּהוּג, אִם חָלָה א׳ מֵהֶם וְלֹא יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַעֲמִיד אִישׁ אַחֵר בִּמְקוֹמוֹ וּבְיַד הַקָּהָל דַּוְקָא לְהַעֲמִידוֹ, תְּשׁוּבַת שַׁעַר־אֶפְרַיִם סי׳ לא, וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת כֶּנֶסֶת־יְחֶזְקֵאל סי׳ יג. רְאוּבֵן שֶׁהָיָה מֻחְזָק לְהִתְפַּלֵּל תָּדִיר בְּיָמִים נוֹרָאִים וְאח״כ נִתְאַלְמֵן, וְקָמוּ עָלָיו קְצָת מְעַרְעֲרִים לוֹמַר שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה, בִּתְשׁוּבַת פְּנֵי־מֹשֶׁה סי׳ כד מְצַדֵּד פָּנִים לְכָאן וּלְכָאן, וּלְבַסּוֹף הֶעֱלָה דְּאֵין לְהַעֲבִירוֹ מִפְּנֵי דָּבָר כָּזֶה שֶׁאֵין בּוֹ חֵטְא מִשְׁפַּט הַדְּבָרִים הַמְעַכְּבִים, וְעוֹד צָרַף שֶׁם לִסְנִיף דְּהָאִישׁ הַהוּא כְּבָר אֲרַס ע״ש וְעַיֵּן בְּלֶקֶט־הַקֶּמַח ד׳ יא ע״ב: (לו) עָרֵב. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא קוֹלוֹ מְשַׁנֶּה. וּכְלָל גָּדוֹל בְּכָל הַמִּנּוּיִים הַבֵּן קוֹדֵם. וְהַמִּנּוּיִים שֶׁהֵם כְּתָר־תּוֹרָה אֵין בְּנֵיהֶם קוֹדְמִין, רַק מֵהַלֵּל הַנָּשִׂיא

בֵּאוּר הֲלָכָה

כִּי אִם בְּקוֹל שֶׁהָרַבִּים מִסְכִּימִים עָלָיו וְאֵינוֹ פּוֹסֵק, דְּמִסְתָּמָא יֵשׁ לוֹמַר שֶׁלֹּא עַל חִנָּם יָצָא הַקּוֹל הַזֶּה, אֲבָל אִם יָדוּעַ לָנוּ שֶׁרַק אֶחָד הוֹצִיא אֶת הַקּוֹל מִתְּחִלָּה וְעַל־יָדוֹ נִשְׁתַּרְבֵּב הַקּוֹל בָּעִיר, אֵין מֻנָּח עָלָיו שֵׁם קָלָא דְּלֹא פָּסִיק, וְאֶפְשָׁר דְּהָכֵי נַמִּי בְּעִנְיָנֵנוּ כֵּן. וְאַחַר־כָּךְ מָצָאתִי בַּחֲתַם־סוֹפֵר אֹרַח־חַיִּים סִימָן כה שֶׁמַּשְׁמַע כֵּן, עַיֵּן שָׁם. אֲמָנָם לִכְאוֹרָה יִקְשֶׁה מְאֹד, דְּהָאֵיךְ מוֹעִיל שֵׁם קָלָא דְּלֹא פָּסִיק לְהוֹרָדַת חַזָּן וַהֲלֹא מִמִּילָא יֵשׁ לוֹ הֶפְסֵד מָמוֹן גַּם־כֵּן, כִּדְמוּכָח בְּיָם־שֶׁל־שְׁלֹמֹה חֻלִּין סוֹף פֶּרֶק קַמָּא עיי״ש, וּלְעִנְיָן הֶפְסֵד מָמוֹן בְּעַלְמָא פָּשׁוּט וּבָרוּר דְּלֹא מַהֲנֵי שֵׁם קָלָא, כִּדְמַשְׁמַע מִסְתִּימַת הַגְּמָרָא גִּטִּין פט ע״א רֵישׁ עַמּוּד, וְכֵן שָׁם: הִקְדִּישׁ נְכָסָיו אוֹ הִפְקִיר נְכָסָיו גַּם־כֵּן סְתָמָא קָתָנֵי עיי״ש; וַאֲפִלּוּ אִמְדָּנָא דְמוּכָח לֹא מַהֲנֵי לְהוֹצָאַת מָמוֹן, כִּדְמַשְׁמַע בְּחֹשֶׁן־מִשְׁפָּט סִימָן תח, וְכָל־שֶׁכֵּן קָלָא בְּעַלְמָא. וְאֶפְשָׁר דְּהַיְנוּ טַעֲמָא דְּאִיתָא בְּגִטִּין פט ע״א דְּלֶהָכֵי יָצָא לָהּ שֵׁם מְזַנָּה אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר דִּפְרִיצוּת בְּעַלְמָא חֲזוּ לָהּ וְעַל־יְדֵי־זֶה בָּא לְקוֹל הַזֶּה. וּלְעִנְיָן חַזָּן אֶפְשָׁר דְּמִסְתָּמָא לֹא נִיחָא לְהוּ לְאִינְשֵׁי לְכַתְּחִלָּה לְמַנּוֹת אִישׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל־כָּךְ פְּרִיצוּת שֶׁיָּבוֹא לִידֵי קָלָא דְּלֹא פָּסִיק עַל זְנוּת כָּזֶה, וְהָיָה לוֹ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יָבוֹא לָזֶה. וּלְעִנְיָן אִם רוֹאִים בּוֹ כַּמָּה סִימָנֵי פְּרִיצוּת, פָּשׁוּט דְּצָרִיךְ לְהַתְרוֹת בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתַב רַמ״א לְעִנְיָן שׁ״ץ הַמְנַבֵּל פִּיו: * שְׁלִיחַ־צִבּוּר שֶׁהִזְקִין. בְּזֶה הַמַּעֲשֶׂה נִשְׁאַל הָרַשְׁבָּ״א, וְזַכָּהוּ הָרַשְׁבָּ״א לְהָאֵב מַחֲמַת שְׁנֵי טְעָמִים: אֶחָד, מִי שֶׁהוּא מִנּוּי, כְּגוֹן שֶׁהוּא סַפָּר לְרַבִּים אוֹ נַחְתּוֹם וְכֹל כַּהֲאִי גַּוְנָא, וְרוֹצֶה שֶׁאֶחָד יְסַיְּעֶנּוּ בְּאוֹתוֹ מִנּוּי לִפְרָקִים בִּזְמַן שֶׁהוּא אֵינוֹ יָכוֹל, הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ וְאֵין כֹּחַ בְּיַד הַקָּהָל לְעַכֵּב. ב׳, אֲפִלּוּ אִם תֵּשׁ כֹּחוֹ וְאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּלָל וּמִכְרָחִים לֵקַח אַחֵר, אִם בְּנוֹ רָאוּי הוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם, וַאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ אֲחֵרִים גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ, עַיֵּן שָׁם, וּבְזֶה תָּבִין דִּבְרֵי הַגָּ״ה שֶׁבְּכָאן, וּמַה שֶׁכָּתַב הַמֶּגֶן־אַבְרָהָם: וּמֵירֵי שֶׁקִּבְלוּהוּ לְשׁ״ץ כָּל יְמֵי חַיָּיו, הַמְעַיֵּן שָׁם הֵיטֵב יִרְאֶה דְּזֶה כָּתַב הָרַשְׁבָּ״א שָׁם רַק לְרַוְחָא דְמִלְּתָא לְהוֹכִיחַ שֶׁבְּרַדְאִי דַּעַת הַקָּהָל הָיָה מִתְּחִלָּה שֶׁאִם יִצְטָרֵךְ לְעֵת זִקְנָתוֹ לְעֵזֶר לִפְרָקִים, שֶׁיִּהְיֶה בִּרְשׁוּתוֹ לִקַּח אֶחָד לָזֶה, וּמִכָּל מָקוֹם הוּא הַדִּין אֲפִלּוּ אִם נִשְׂכַּר לְב׳ וְג׳ שָׁנִים וְצָרִיךְ לִפְעָמִים לְעֵזֶר הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ, וּקְצָת מַשְׁמַע כֵּן בְּבֵאוּר הַגָּרָ״א גַּם־כֵּן:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְלֹא מָסַר, אַף־עַל־פִּי שֶׁמְּכֹעָר הַדָּבָר אֲפִלּוּ לְאָדָם שֶׁאֵינוֹ שְׁלִיחַ־צִבּוּר, אֵינוֹ נִפְסָל עַל כָּךְ, אֶלָּא גּוֹעֲרִין בּוֹ וּמַתְרִין בּוֹ שֶׁאִם יוֹסִיף לוֹמַר כַּדְּבָרִים הַלָּלוּ שֶׁיַּעֲבִירוּהוּ מִמַּעֲלָתוֹ, וְאִם הוֹסִיף בְּמִרְדּוֹ רָאוּי לְהַעֲבִירוֹ: (עח) עָלָיו עֵדִים. וּמִדִּבְרֵי הַמֶּגֶן־אַבְרָהָם לְעֵיל בְּסָעִיף־קָטָן ז מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בְּקָלָא דְּלֹא פָּסִיק, יָחִיד מוֹחֶה עָלָיו לְהַעֲבִירוֹ, וְכֵן מַשְׁמַע בְּיָם־שֶׁל־שְׁלֹמֹה חֻלִּין סוֹף סִימָן נב, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה: (עט) מַעֲבִירִין אוֹתוֹ. וְאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה, מַהֲנֵי שֶׁלֹּא לְסַלְקוֹ אַף אִם עָבַר בְּמֵזִיד, אֲבָל לְמַנּוֹתוֹ, מָבֹאר בְּסָעִיף ה בַּהַגָּ״ה דִּבְמֵזִיד לֹא מַהֲנֵי תְּשׁוּבָה, דְּאֵין פִּרְקוֹ נָאֶה. וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף־קָטָן כב[85]. וְאִם עָשָׂה בְּיַלְדוּתוֹ עֲבֵרָה וַעֲדַיִן לֹא שָׁב, אַף אִם מִנּוּהוּ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ, דְּפָסוּל בַּעֲבֵרָה לְעֵדוּת [פמ״ג]: (פ) הַצּוֹאִין. שְׁלִיחַ־צִבּוּר שֶׁמִּתּוֹךְ חָלְיוֹ לְאָנְסוֹ אִי אֶפְשָׁר לְנַקּוֹת לִהְיוֹתוֹ טָהוֹר מִקְּרֵה לַיְלָה, וְאֵין מְטַהֵר עַצְמוֹ כְּלָל וְהוּא שְׁלִיחַ־צִבּוּר, אֶפְשָׁר בְּיָמִים נוֹרָאִים (סח) יֵשׁ לִגְעֹר בּוֹ שֶׁיִּטְבֹּל[86], וְעַל־כָּל־פָּנִים שֶׁיּוֹצִיא הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעָלָיו[87], וְאִם לֹא יִשְׁמַע לְדִבְרֵי חֲכָמִים לְרַחֵץ יָפֶה יָפֶה וּלְהָסִיר הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעָלָיו, רָאוּי לְהַעֲבִירוֹ: (פא) לְהַחֲלִיף[88]. וְטוֹב (סט) שֶׁיַּחֲלִיף בְּגָדָיו הַמְלַכְלְכִים כָּל הַיּוֹם כְּשֶׁהוֹלֵךְ בֵּין הַבָּרִיּוֹת, שֶׁלֹּא יְהֵא בִּכְלַל הַמַּשְׂנִיאִים, דִּכְשֵׁם שֶׁתַּלְמִיד־חָכָם אָסוּר לָצֵאת בַּשּׁוּק בִּבְגָדָיו הַמְלַכְלְכִים (ע) כָּךְ שְׁלִיחַ־צִבּוּר אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ תַּלְמִיד־חָכָם: (פב) בְּשִׁירֵי הַנָּכְרִים. רוֹצֶה לוֹמַר, בְּנִגּוּן[89] (עח) שֶׁהַנָּכְרִים מְנַגְּנִים בּוֹ לַעֲבוֹדַת גִּלּוּלִים שֶׁלָּהֶם[90]. וּבַ״ח בִּתְשׁוּבָה סִימָן קכז כָּתַב, דַּוְקָא בְּנִגּוּן שֶׁמְּיֻחָד לָזֶה. הַהוֹלֵךְ בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי־גִלּוּלִים פָּסוּל לִהְיוֹת שְׁלִיחַ־צִבּוּר בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה וְיוֹם־הַכִּפּוּרִים, אֶלָּא־אִם־כֵּן עָשָׂה תְּשׁוּבָה[91] [א״ר בשם תורת־אמת]. וְנִרְאֶה לִי דְּמִירֵי שֶׁלֹּא נִשְׁאַר עַל־יְדֵי־זֶה מָמוֹן חֲבֵרוֹ בְּיָדוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה בָּזֶה דִּינֵיהֶם כְּדִינֵנוּ, אֲפִלּוּ הָכֵי פָּסוּל עַל־כָּל־פָּנִים בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה וְיוֹם־הַכִּפּוּרִים, דְּהוּא עָוֹן גָּדוֹל מִצַּד עַצְמוֹ, כִּדְאִיתָא בְּחֹשֶׁן־מִשְׁפָּט סִימָן כו, דְּאִי לָאו הָכֵי הֲלֹא הַפָּסוּל מַחֲמַת עֲבֵרָה אֲפִלּוּ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אֵין לוֹ לִהְיוֹת שְׁלִיחַ־צִבּוּר, כְּדִלְעֵיל בְּסָעִיף־קָטָן יד. וְאוּלַי בִּזְמַנֵּנוּ, בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, דְּנִשְׁתַּכַּח הָאִסּוּר מִכַּמָּה אֲנָשִׁים וְאֶפְשָׁר דְּהוּא שׁוֹגֵג בַּדָּבָר, אֵין לְפָסְלוֹ, וְכִדְאִיתָא כְּעֵין זֶה בְּחֹשֶׁן־מִשְׁפָּט סִימָן לד סָעִיף ד ע״ש, וְעַל־כָּל־פָּנִים לְעִנְיָן שְׁלִיחַ־צִבּוּר בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה וְיוֹם־הַכִּפּוּרִים בְּרַדְאִי יֵשׁ לְהַחֲמִיר. שְׁלִיחַ־צִבּוּר שֶׁהָיָה שׁוֹחֵט וְנִמְצָא שֶׁמָּכַר טְרֵפָה בְּחֶזְקַת כְּשֵׁרָה בְּשׁוֹגֵג, אוֹ שֶׁהָיָה מְנַקֵּר וְנִמְצָא אַחֲרָיו חֵלֶב, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ מִשׁ״ץ[92] מִכָּל מָקוֹם אֵין לְמַנּוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה [כנה״ג]. וְאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה, מֻתָּר אֲפִלּוּ לְמַנּוֹתוֹ, כְּדִלְעֵיל בְּסָעִיף ה בַּהַגָּ״ה. קָהָל שֶׁחִלְּקוּ תְּפִלַּת רֹאשׁ־הַשָּׁנָה וְיוֹם־הַכִּפּוּרִים כַּנָּהוּג, אִם חָלָה אֶחָד מֵהֶם וְלֹא יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַעֲמִיד אִישׁ אַחֵר בִּמְקוֹמוֹ, וּבְיַד הַקָּהָל דַּוְקָא לְהַעֲמִידוֹ [שערי־אפרים סימן לא ועיין בתשובת כנסת־יחזקאל סימן יג]: (פג) שְׁלִיחַ־צִבּוּר שֶׁהִזְקִין. וְהוּא הַדִּין (עג) בְּכָל הַמִּנּוּיִים גַּם־כֵּן בְּנוֹ קוֹדֵם[93], וַאֲפִלּוּ יֵשׁ אֲחֵרִים גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ, כֵּיוָן שֶׁהוּא מְמַלֵּא מְקוֹם אֲבוֹתָיו. יֵשׁ אוֹמְרִים דִּבְחָכָם הַמְמֻנֶּה לְהַרְבִּיץ תּוֹרָה אוֹ לָדוּן לֹא אַמְרִינָן שֶׁבְּנֵיהֶן קוֹדְמִין, וְיֵשׁ חוֹלְקִין[94], עַיֵּן בְּמֶגֶן־אַבְרָהָם[95] וּבִכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה וּבְעֹלַת־תָּמִיד וּבִתְשׁוּבוֹת חֲתַם־סוֹפֵר חֵלֶק אֹרַח־חַיִּים סִימָן יג: (פד) וְרוֹצֶה וְכוּ׳. כָּתַב הָרַשְׁבָּ״א שָׁם: הוּא הַדִּין דִּבְכָל עִנְיָנֵי הַמִּנּוּיִים, אִם רוֹצֶה הַמָּנוּי שֶׁאֶחָד יְסַיְּעֶנּוּ בְּאוֹתוֹ מִנּוּי לִפְרָקִים, הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. וְכָתַב הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה: דַּוְקָא אִם הוּא רָאוּי לְכָךְ, הֵן בְּעִנְיָן הַמְלָאכָה הֵן בְּיִרְאַת שָׁמַיִם: (פה) עָרֵב. וּבִלְבַד (עג) שֶׁלֹּא יְהֵא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(סח) בַּאֵר הֵיטֵב: (סט) מֶגֶן־אַבְרָהָם: (ע) פְּרִי־מְגָדִים: (עח) מֶגֶן־אַבְרָהָם: (עג) רַשְׁבָּ״א: (עג) מֶגֶן־אַבְרָהָם:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Dirchou : Michna Beroura 1 - Chapitre 53, paragraphe 26 à Chapitre 54, paragraphe 3
Imprimé sur www.torah-box.com/dirchou

הִלְכוֹת בְּרָכוֹת סִימָן נג נד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק פה]

אֵין לְהַעֲבִיר שְׁלִיחַ־צִבּוּר בִּשְׁבִיל אַחֵר שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב[96].

96) וש"ץ שקולו נמוך והיושבים בסוף בית הכנסת לא שומעים את קולו כראוי, כתב הבן איש חי (שנה א פר' תרומה אות א) שצריכים להעבירו מלהיות ש"ץ.

[משנ"ב ס"ק פז]

נִכְתַּב לְשֵׁם שָׁמַיִם וְלֹא לְשֵׁם הִתְפָּאֲרוּת[97] וכו', נָכוֹן אַף לְיַחִיד לְהִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר[98].

97) ואף על פי שבסידור של יחיד אין צריך להקפיד, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' יז) שמאחר שרואים מכאן שאופן כתיבת הסידור עושה רושם במעשה מצות התפילה ובקבלתה לפני המקום, לכן יש להיזהר שלא להתפלל מתוך סידור שיש חשש שנדפס על ידי חילול שבת ואפילו על ידי פועלים נכרים, שאיך יתפלל בדבר שיהיה קטיגור ח"ו ולא יניח שיתקבלו התפילות, והוסיף, שהוא הדין שיש להיזהר שלא ללמוד בספרים הללו.

98) ולגבי תפילה מתוך הסידור, כתב לקמן (סי' עג ס"ק ב) שהאר"י ז"ל היה מתפלל מתוך הסידור כדי שיכוון מאד וגם שלא להבליע נקודה, והכל לפי מה שמרגיש האדם בנפשו. ואף בחזרת הש"ץ, כתב לקמן (סי' צו ס"ק ט) שנכון שיהיה הסידור פתוח לפניו להיות אזניו פקוחות על מה שאומר הש"ץ. ולקמן (סי' קכד ס"ק כו) הביא מה שכתב השל"ה: "ראיתי מהחרדים אל דבר ה' שמשימין הסידור בפניהם בשעת חזרת התפילה ועיניהם וליבם שם שלא יראו חוצה, ואז מכוונים על כל מלה ומלה". וראה עוד מה שכתבנו לקמן סי' עג שם.

וכן לענין ברכת המזון, כתב לקמן (סי' קפה ס"ק א) שהמדקדק יזהר לברך לכתחילה מתוך הספר ולא בעל פה.

סִימָן נד

דִּינִים הַשַּׁיָּכִים לְיִשְׁתַּבַּח

[משנ"ב ס"ק א]

וְאַף־עַל־גַּב דְּפִסּוּקִים מַפְסִיקִים בֵּינֵיהֶם, לֹא הָוֵי הֶפְסֵק[1].

1) ובביאור הדבר שאין הפסוקים הפסק, כתב הלבוש (ס"א) מפני שכולן זמירות ותשבחות.

ומטעם זה ש'ברוך שאמר' ו'ישתבח' נחשבות כשתי ברכות הסמוכות, ביאר לקמן (סי' רטו ס"ק ג) שהמברך בעצמו עונה אמן אחר ברכת 'ישתבח' [לדעת המחבר].

ואם שכח לומר 'ישתבח' והתחיל ברכת 'יוצר אור', דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ו דבר הלכה אות כ) שאינו חוזר לומר 'ישתבח', מאחר שברכת 'ישתבח' היא סיום של 'ברוך שאמר', וכיון שהתחיל כבר ברכת המאורות הפסידה ברכת 'ישתבח' את מקומה ונתבטלה. ובשו"ת אור לציון (ח"ב פמ"ה תשובה יא) כתב שגם בנין הפרקים לא יאמרנה, ובמקורות (שם) נשאר בצ"ע למעשה, שאולי כיון שהיא מצוה עוברת מותר לאומרה בברכות קריאת שמע. והגר"ח קניבסקי (שיח השדה ח"ג ברכות לד, ב) כתב שיאמרנה בין 'יוצר המאורות' ל'אהבה רבה', והוסיף, שאפשר שצריך לומר גם כן איזה פסוקים לפניה.

[משנ"ב ס"ק ג]

יֵשׁ גּוֹרְסִין בְּצִיר"ר"[2].

2) בביאור הגירסא בצירי, כתב התוס' יום טוב (סוף מסכת תמיד) רבות כתב המשנ"ב לקמן (סי' רז ס"ק ג) כדברי התוס' יום טוב לומר 'חי העולמים' בצירי מפני שהוא דבוק.

[משנ"ב ס"ק ג]

דְּבָכָל בְּרָכָה קְצָרָה אָסוּר לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע[3] אֲפִלּוּ לְ"אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא" וּקְדֻשָּׁה, וְיֵשׁ לְחַלֵּק, וְצָרִיךְ עִיּוּן[4].

3) ובטעם החילוק בין ברכה קצרה לארוכה, כתב בביה"ל לקמן (סי' סו ס"ג ד"ה לקדיש ולקדושה) שבברכה קצרה על ידי ההפסק לא יוכל להתחבר סוף הברכה להשם ומלכות שאמר. והוסיף, שלפי זה אף בברכה ארוכה אסור להפסיק אחר שאמר 'ברוך אתה ה'' בסוף הברכה.

עוד כתב שם, שהחיי אדם הסתפק לענין דיעבד האם צריך לחזור לראש כשהפסיק לקדיש וכדו' באמצע ברכה קצרה. והחיי אדם מבאר את ספיקו שאולי עניית קדיש וכדו' אינה הפסק, שמכיון שהיא הוספה בשבח המקום מצטרפת היא לברכה.

4) ולענין עניית אמן [שאינו על 'ברוך שאמר' או 'ישתבח'] כשהוא עומד אחר 'ברוך אתה ה'' בסוף ברכת 'ברוך שאמר', כתב לעיל (סי' נא ס"ק ב) בשם החיי אדם (כלל כ ס"ג) שאסור לענות, שבזה מקלקל את הברכה לגמרי [ושם בחיי אדם מציין לדבריו בכלל ה. ומשמעות דבריו שם שאף 'אמן יהא שמיה רבה' לא יענה].

[משנ"ב ס"ק ו]

וְדַוְקָא בֵּין יִשְׁתַּבַּח לְיוֹצֵר שֶׁהוּא עָנָן אַחֵר[5].

5) וכן לענין אמירת הלל עם הציבור בין 'ישתבח' ל'יוצר', כתב בשעה"צ לקמן (סי' תפח ס"ק ד) שיפסיק ויאמר את ההלל אם הוא יודע שלא יזדמן לו ציבור אחר כך.

[משנ"ב ס"ק ח]

שֶׁהַקַּדִּישׁ קָאֵי עַל הַתְּפִלָּה[6] וכו', וְעַל־כָּל־פָּנִים יֵשׁ לְלַמֵּדָם שֶׁיֹּאמְרוּ מִקְצַת פְּסוּקִים בֵּין שְׁנֵי קַדִּישִׁים[7].

6) ובפמ"ג (סי' נה משב"ז ס"ק א, שהוא מקור הדברים) כתב שהטעם שאומרים קדיש אחר שמונה עשרה הוא משום הפסוקים שיש בתפילה כגון רפאנו ה' וכדו'.

7) אמנם לקמן (סי' נה ס"ק א) כתב שטוב למעט בקדישים, כשם שטוב למעט בברכות.

[משנ"ב ס"ק ט]

וְעַיֵּן בְּמָגֵן־אַבְרָהָם שֶׁמַּסִּיק דְּדַוְקָא אִם אָמַר אַחַר זֶה עַל־כָּל־פָּנִים מִקְצַת דְּבַר־אֲגָדָה[8].

8) אמנם, בביה"ל לקמן (סי' קנה ס"א ד"ה ויקבע) כתב שאומרים קדיש דרבנן אף על תורה שבעל פה, ואף שלא אמרו תחילה דברי אגדה.

[משנ"ב שם]

מִנְהַג כָּל יִשְׂרָאֵל לוֹמַר אַחַר פִּרְקֵי אָבוֹת וְאַחַר "בַּמֶּה מַדְלִיקִין" הַמַּאֲמָר וכו' "תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם" וְכוּ'[9].

9) במג"א (ס"ק ג, שהוא מקור הדברים) כתב שגם אחר 'אין כאלוקינו' נהגו לומר המאמר 'תלמידי חכמים' וכו', וקדיש דרבנן.

[משנ"ב שם]

וַאֲפִלּוּ אִם רַק שְׁנַיִם וּשְׁלִשָּׁה לוֹמְדִים[10].

10) ואפילו אם רק אחד למד, כתב בביה"ל לקמן (שם) שיכולים לומר קדיש כשיהיו עשרה בבית הכנסת. וכן כתב לעיל (ס"ק ז, לענין הקדיש שלפני ברכו) שאפילו אמר הש"ץ לבדו את הפסוקים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com
Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Dirchou : Michna Beroura 1 - Chapitre 53, Paragraphe 26 à Chapitre 54, paragraphe 3
Imprimé sur www.torah-box.com/dirchou

הִלְכוֹת בְּרָכוֹת סִימָן נג נד

אֲנָשִׁים עַל צָרְכֵי (פו) הַצִּבּוּר לִזְמָן, וּבְהַגִּיעַ הַזְּמַן יֵצְאוּ אֵלּוּ וְיִכָּנְסוּ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם, בֵּין לְחַזָּן בֵּין לְקַפָּה שֶׁל צְדָקָה בֵּין לִשְׁאָר מִפּוּיִים הַצְּרִיכִין לַצִּבּוּר, בֵּין שֶׁנּוֹטְלִים עֲלֵיהֶם שָׂכָר בֵּין שֶׁאֵינָם נוֹטְלִים, אֲפִלּוּ לֹא קָבְעוּ לָהֶם זְמָן, סְתָמָם כְּפֵרוּשָׁן, מֵאַחַר שֶׁנָּהֲגוּ כָּךְ: הגה יֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב דְּשְׁלִיחַ־צִבּוּר יִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ סֵפֶר הַמְיֻחָד לַצִּבּוּר, דַּוְדַּאי (פז) נִכְתַּב (מ) לִשְׁמוֹ (מהרי״ל בשם רוקח):

נד דִּינִים הַשַּׁיָּכִים לְיַשְׁתַּבַּח, וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א [א]יְשְׁתַּבַּח׳ אֵינָהּ פּוֹתַחַת בְּבָרוּךְ, לְפִי (א) שֶׁהִיא סְמוּכָה לְ׳בָרוּךְ שֶׁאָמַר׳, שֶׁשְּׁתֵּיהֶן נִתְקְנוּ עַל פְּסוּקֵי דִּזְמְרָה, זוֹ לִפְנֵיהֶם וְזוֹ לְאַחֲרֵיהֶם: **ב** [ב]אִין לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר ׳מֶלֶךְ מְהֻלָּל׳ (ט) (ב) בַּתִּשְׁבָּחוֹת׳ אֶלָּא אַחַר ׳חַי הָעוֹלָמִים׳, (ג) שֶׁשָּׁם הוּא סִיּוּם הַבְּרָכָה: **ג** (ד) [ג]הַמְסַפֵּר בֵּין ׳יִשְׁתַּבַּח׳ (נ) לְ׳יוֹצֵר׳ עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ וְחוֹזֵר עָלֶיהָ (ה) מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה. [ד]וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר, שֶׁלְּצָרְכֵי צִבּוּר אוֹ (ו) לִפְסֹק צְדָקָה לְמִי שֶׁבָּא לְהִתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה, מֻתָּר לַהֲפָסִיק: הגה וּמִזֶּה דִּמְּתָה שֶׁנָּהֲגוּ בְּהִרְבֵּה מְקוֹמוֹת לְבָרֵךְ חוֹלֶה אוֹ לְקַבֵּל בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ דִּין בֵּין ׳יִשְׁתַּבַּח׳ לְ׳יוֹצֵר׳, דָּבָר זֶה מִקְרֵי לְצֹרֶךְ מִצְוָה, וּלְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁחוֹזְרִין לְהִתְפַּלֵּל יֹאמַר (ז) הַשְּׁלִיחַ־צִבּוּר (ח) מִקְצָת פְּסוּקֵי (ג) דִּזְמְרָה וְיֹאמַר קָדִישׁ עֲלֵיהֶם, כִּי לְעוֹלָם אֵין אוֹמְרִים קָדִישׁ (ט) בְּלֹא תְּהִלָּה שֶׁלְּפָנָיו. וְלָכֵן מַתְחִילִין (י) עַרְבִית בְּלֹא קָדִישׁ

א קְרִי״ף וְקָרֹא״ש בְּפֶרֶק ז דִּבְרָכוֹת וְהָרַמְב״ם בְּפֶרֶק ז מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה **ב** טור בְּשֵׁם קָרֹא״ש **ג** הַגָּהַת מַיְמוֹנִי שָׁם בְּשֵׁם הִירוּשַׁלְמִי **ד** טור בְּשֵׁם רַב עִמְרָם וְכָל־בּוֹ

בֵּאוּר הֵיטֵב

וְאִילְוָ נְהֲגוּ שֶׁבְּנֵיהֶם קוֹדְמִים. אֵין לְהַעֲבִיר אַחַר שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב, וְאִם הָרֹב חֲפֵצִים בְּאַחַר יִשְׁמְשׁוּ שְׁנֵיהֶם כְּאָז, עַיֵּן בְּנִה״ג וּבְמ״א וּבְנ״ת: (לו) לִשְׁמוֹ. בְּסִדּוּרִים הַנִּדְפָּסִים אֵין חִלּוּק. ט״ז. וְקוֹרִין שֶׁ״ץ חַזָּן, שֶׁצָּרִיךְ לִרְאוֹת הֵיאַךְ יִקְרָא, וְתַרְגּוּם ״וַיִּרָא״ וַחֲזִי, רד״א:

(מ) בַּתִּשְׁבָּחוֹת. וְנִסְתַּחְנוּ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת. בַּתִּשְׁבָּחוֹת בְּחִיר״ק תַּחַת הַתִּי״ר, הָאֲר״י זַ״ל וְכ״כ הַשְׁכָּנָה״ג בְּשֵׁם רַדַּ״ק וַע״ל סִימָן נא ס״ק א. חַי הָעוֹלָמִים

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

קוֹלוֹ מִשֶּׁפֵּה. אֵין לְהַעֲבִיר (עד) שְׁלִיחַ־צִבּוּר בִּשְׁבִיל אַחֵר שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב[96]; וְאִם הָרֹב חֲפֵצִים בְּאַחֵר, יִשְׁמְשׁוּ שְׁנֵיהֶם כְּאָז. **כו** (פו) הַצִּבּוּר לִזְמָן. עַיֵּן בְּתְשׁוּבַת חֶמְדַּת־שְׁלֹמֹה סִימָן ז בְּשֶׁכְּדוּ חַזָּן לִזְמָן ג׳ שָׁנִים, דְּמִסִּיק אֹהֶדֶ דִּינָא דְּהָכָא דְּהוּא דְּוַקָא בְּמָקוֹם שֶׁהַמִּנְהָג שֶׁלְּאַחַר הַזְּמַן יֵצְאוּ אֵלּוּ, אֲבָל בִּזְמַנֵּנוּ דְּאֵין דֶּרֶךְ לְסַלֵּק בְּלֹא חֲשָׁדָא, וַדַּאי אֵין לְסַלְּקוֹ בְּחִנָּם מִשּׁוּם שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת עָלָיו חֲשָׁדָא, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת חֲתָם־סוֹפֵר סִימָן רו גַּם־כֵּן כְּעֵין זֶה; אִם לֹא כְּשֶׁהִתְנוּ בְּפֵרוּשׁ שֶׁלְּאַחַר הַזְּמַן שֶׁנִּבְלוּ יִהְיֶה כָּלָה זְמַנּוֹ וּשְׁנֵי הַצְּדָדִים יִהְיוּ יְכוֹלִין לַחֲזֹר, וְצָרִיךְ קַבָּלָה וּמִנְיָן חָדָשׁ, עַיֵּן שָׁם: (פז) נִכְתַּב לְשְׁמוֹ. פֵּרוּשׁ, (עה) נִכְתַּב לְשֵׁם שָׁמַיִם וְלֹא לְשֵׁם הִתְפָּאֲרוּת[97], וַאֲפִלּוּ אִם הַסִּדּוּר שֶׁל הַיָּחִיד (עו) הוּא בִּכְתָב נָאֶה יוֹתֵר מֵהַצִּבּוּר. וּבַסִּפָּרִים הַנִּדְפָּסִים (עז) אֵין חִלּוּק בֵּין שֶׁל צִבּוּר לְיָחִיד. כְּתַב הַפְּרִי־מְגַדִּים: נָכוֹן אַף לְיָחִיד לְהִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר[98], כָּל־שֶׁכֵּן שְׁלִיחַ־צִבּוּר שֶׁאֵימַת צִבּוּר עָלָיו שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּפָנִים. וְקוֹרִין שְׁלִיחַ־צִבּוּר שֶׁאֵימַת צִבּוּר עָלָיו שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּפָנִים. וְקוֹרִין שְׁלִיחַ־צִבּוּר [דד״א]: לִרְאוֹת הֵאֵיךְ יִקְרָא, וְתַרְגּוּם ״וַיִּרָא״ וַחֲזִי [דד״א]:

א (א) שֶׁהִיא סְמוּכָה. וְאַף־עַל־גַּב (ט) דִּפְסוּקִים מַפְסִיקִים בֵּינֵיהֶם, לֹא הֲוֵי הֶפְסֵק[1], כְּמוֹ בָּרְכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבְּקָרִיאַת שְׁמַע אוֹ (כ) שֶׁבְּהַלֵּל שֶׁגַּם־כֵּן אֵינָהּ מַתְחֶלֶת בְּבָרוּךְ מֵהֵאי טַעְמָא: **ב** (ב) בַּתִּשְׁבָּחוֹת. זוֹ (ג) הֵיכָה נִסְתַּחְנוּ, אֲבָל בְּסִתָּנוּ ״אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת״; וְרוֹצֶה לוֹמַר, שֶׁאַחַר שֶׁסִּיֵּם הַשְּׁלִיחַ־צִבּוּר בְּיִשְׁתַּבַּח ״בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת״ לֹא יַעֲנֶה שׁוּם אָדָם עַל זֶה יָאֵמֶן, דַּאֲמַתַּי לֹא הֲוֵי סִיּוּם הַבְּרָכָה עַד שֶׁאָמַר גַּם־כֵּן ״אֵל הָרִאשׁוֹן״ וְכוּ׳ עַד ״חַי הָעוֹלָמִים״. בְּנֵסֶת ״חַי הָעוֹלָמִים״ (ד) יֵשׁ גּוֹרְסִין בְּצִיר״י[2] וְיֵשׁ גּוֹרְסִין בְּפַתָּ״ח, וְאַפְלוּ לְדֵעָה זוֹ מִכָּל מָקוֹם יֹאמַר ״הָעוֹלָמִים״ בְּהֵ״א, כִּי פֵּרוּשׁוֹ חַי בְּשִׁבְעֵי הָעוֹלָמִים וְשֹׁלֵט בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא: (ג) שֶׁשָּׁם הוּא. צָרִיךְ עִיּוּן אִי מֻתָּר אָז לְהַפְסִיק וְלַעֲנוֹת ״אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא״ וּקְדֻשָּׁה, כִּי מַאֲמַר אֶחָד הוּא עַד סוֹף. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי־אָדָם כְּלָל ה סָעִיף יג דִּבְכָל בְּרָכָה קָצָרָה אָסוּר לְהַפְסִיק בָּאֶמְצַע[3] אֲפִלּוּ לְ״אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא״ וּקְדֻשָּׁה, וְיֵשׁ לְחַלֵּק, וְצָרִיךְ עִיּוּן[4]:

ג (ד) הַמְסַפֵּר. כְּתַב לוֹמַר בְּעֲשֶׂרֶת־יְמֵי־תְשׁוּבָה מִזְּמוֹר ״מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה׳״ בֵּין יִשְׁתַּבַּח לְיוֹצֵר, וְצָרִיךְ עִיּוּן: (ה) מַעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה. רוֹצֶה לוֹמַר, דִּכְתִיב בַּקֹּרֵא ״מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ״, וְאָמְרוּ חֲזַ״ל: הַיָּרֵא מֵעֲבֵרוֹת שֶׁבִּידוֹ, זוֹ גַּם־כֵּן בְּכָלָל עֲבֵרָה הִיא. וְהָאִלְיָה רַבָּה כָּתַב בְּשֵׁם מַטֵּה־מֹשֶׁה, שֶׁהַקְּלָפּוֹת מְבִטְּלִים לְעֲלוֹת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(עד) מָגֵן־אַבְרָהָם: (עה) מַהֲרַי״ל: (עו) שָׁם: (עז) טַ״ז: (ח) בַּ״ח וְהַגְּרַ״א: (כ) פְּרִי־מְגַדִּים: (ג) מָגֵן־אַבְרָהָם: (ד) פְּרִי־מְגַדִּים: (ה) מָגֵן־אַבְרָהָם: (ו) מָגֵן־אַבְרָהָם: (ז) פְּרִי־מְגַדִּים: (ח) פְּרִי־מְגַדִּים: (ט) בַּשֶּׁמֶן וְהַגְּרַ״א: (י) פְּרִי־מְגַדִּים: (יא) חַיֵּי־אָדָם:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com
Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Dirchou : Michna Beroura 1 - Chapitre 53, paragraphe 26 à Chapitre 54, paragraphe 3
Imprimé sur www.torah-box.com/dirchou

א טור ומפרש הטעם בְּאָגוּר בְּסִימָן צד בְּשֵׁם הָרַאֲבַ״ד
ב בְּרָכוֹת כא מְגִלָּה כג

(כל־בו). (יא) וְכֵן מִי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ צִיצִית אוֹ תְּפִלִּין (יב) וְהֵבִיאוּ לוֹ בֵּין ׳יִשְׁתַּבַּח׳ לְקַדִּישׁ יָכוֹל לַהֲנִיחָם וּלְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, אֲבָל (יג) *בֵּין קַדִּישׁ לְ׳בָרְכוּ׳ לֹא יַפְסִיק בְּשׁוּם דָּבָר (א״ז פ׳ תפלת השחר), וְכָל־שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַפְסִיק (יד) לְאַחַר שֶׁאָמַר הַשְּׁלִיחַ־צִבּוּר (ד) ׳בָּרְכוּ׳ קֹדֶם שֶׁמַּתְחִילִין בִּרְכַּת ׳יוֹצֵר׳ (ב״י סוף סי׳ נז בשם המנהיג וע״ל סוף סי׳ נז):

נה דִּינֵי קַדִּישׁ, וּבוֹ כ״ב סְעִיפִים:

א (א) אוֹמְרִים (ה) (ב) קַדִּישׁ. בוְאֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה (ג) (ג) זְכָרִים (ג) בְּנֵי־חוֹרִין (ד) גְּדוֹלִים שֶׁהֵבִיאוּ

בַּאֵר הֵיטֵב

אַחַר גָּמַר הַתְּפִלָּה, ומש״ה נָהֲגוּ לוֹמַר פְּרִיסַת שְׁמַע אַחַר גָּמַר תְּפִלַּת י״ח בְּלַחַשׁ כְּדֵי שֶׁיֹּאמַר הַקַּדִּישׁ עַל תְּפִלַּת י״ח אֲבָל אח״כ אֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר קַדִּישׁ. וְעַתָּה חֲדָשִׁים מִקָּרוֹב בָּאוּ שֶׁפּוֹרְסִין שְׁמַע אַחַר קַדִּישׁ בַּתְרָא וְאוֹמְרִים שֵׁנִית קַדִּישׁ וְאֵינוֹ נָכוֹן דָּמָה עִנְיָן לוֹמַר ב׳ קַדִּישִׁים סְמוּכִים זֶה לָזֶה, וְעכ״פ יֵשׁ לְלַמְּדָם שֶׁיֹּאמְרוּ מִקְצָת פְּסוּקִים בֵּין שְׁנֵי הַקַּדִּישִׁים. וְאֵין לוֹמַר קַדִּישׁ אֶלָּא אַחַר דָּבָר הַגָּדָה. וּכְשֶׁלּוֹמֵד מַשְׁנָיוֹת אוֹ שׁוּם ד״ת שַׁבַּע״פ י״ל הַגָּדָה אַחֲרָיו דְּהַיְנוּ אר״א אר״ח ת״ח מַרְבִּים שָׁלוֹם וְכוּ׳ כְּדֵי לוֹמַר עָלָיו קַדִּישׁ, מ״א ע״ש, וְע״ל סי׳ נה ס״ק א מש״ש: (ד) בָּרְכוּ. לְאַחַר שֶׁהִתְחִיל הַשַּׁ״ץ קַדִּישׁ לֹא יַפְסִיק שׁוּב לְטַלִּית אֲפִלּוּ בֵּין הַפָּרָקִים, עי׳ סִימָן סו סָעִיף ב, וְזֶה שֶׁכָּתַב רַמָ״א בָּאן אֲבָל בֵּין קַדִּישׁ לְבָרְכוּ וְכוּ׳ וְכ״ש שֶׁלֹּא יַפְסִיק רְכוּ׳, מ״א: (ה) קַדִּישׁ. כַּאֲשֶׁר טוֹב לְמַעֵט בִּבְרָכוֹת כָּךְ טוֹב לְמַעֵט בְּקַדִּישִׁים, כנה״ג, וְכֵן בִּתְשׁוּבַת דְּבַר־שְׁמוּאֵל סִימָן קפג קוֹרֵא גַּם־כֵּן תִּגָּר ע״ז שֶׁנֶּאֱסָפִים עֲשָׂרָה ב״א וְאוֹמְרִים כַּמָּה קַדִּישִׁים עַל פְּסוּקֵי־תוֹרָה אוֹ מִשְׁנָה אוֹ גְּמָרָא ע״ש וְעַיֵּן בְּפִרוּשׁ

בֵּאוּר הֲלָכָה

* בֵּין קַדִּישׁ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּבֵין קַדִּישׁ לְבָרְכוּ דִּינוֹ כְּבֵין הַפָּרָקִים, כֵּן כָּתַב אֵלִיָּה רַבָּה וְהֶעְתִּיקוֹ הַפְּרִי־מְגָדִים. וְקָשֶׁה לִי, דַּהֲלֹא הָרַמָ״א פָּסַק בְּסִימָן פ בַּהַגָּ״ה וּבְסִימָן סו סָעִיף ב דְּעַל תְּפִלִּין יוּכַל לְבָרֵךְ עַל־כָּל־פָּנִים בֵּין הַפָּרָקִים, וּכְמוֹ שֶׁמּוּכָח גַּם־כֵּן בְּסָעִיף ח שָׁם בַּהַגָּ״ה. עַיֵּן שָׁם בְּחִדּוּשֵׁי ר׳ עֲקִיבָא אֵיגֶר וּבְפְרִי־מְגָדִים אוֹת ד שָׁם, אִם־כֵּן אַמַּאי קָאָמַר דְּלֹא יַפְסִיק בְּשׁוּם דָּבָר, הָא לְעִנְיַן תְּפִלִּין דְּאֵירֵי לְעֵיל מִנֵּה יוּכַל לְהַפְסִיק? וְאֵין לוֹמַר

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן סט מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בָּזֶה[11]: (יא) וְכֵן מִי שֶׁלֹּא. דְּכָל זֶה הוּא צֹרֶךְ מִצְוָה, עַל־כֵּן מֻתָּר לְהַפְסִיק (יב) לְאַחַר שֶׁגָּמַר בִּרְכַּת יִשְׁתַּבַּח: (יב) וְהֵבִיאוּ לוֹ. (יג) בֵּין לַיָּחִיד וּבֵין (יד) לַשְּׁלִיחַ־צִבּוּר, וְאַף־עַל־פִּי דִּגְנַאי הוּא לַצִּבּוּר לְהַמְתִּין, מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל דְּאִי אֶפְשָׁר בְּלָאו הָכֵי שָׁרֵי, וּבָזֶה אֵין צָרִיךְ הַשְּׁלִיחַ־צִבּוּר לַחֲזֹר וְלוֹמַר פְּסוּקִים, דִּשְׁהִיָּה מוּעֶטֶת הִיא [דה״ח]. וְנִרְאֶה, דִּבְיָחִיד מַיְרֵי בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לִגְמֹר הֲנָחַת טַלִּית וּתְפִלִּין קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעַ הַשַּׁ״ץ לְ״אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא״ וּבָרְכוּ[12], אוֹ שֶׁכְּבָר שָׁמַע קַדִּישׁ וּבָרְכוּ, דְּאִי לָאו הָכֵי הֲלֹא קַיְמָא לָן בְּסִימָן כה דְּאָסוּר לְהַפְסִיק בֵּין הַשֶּׁל־יָד לְהַשֶּׁל־רֹאשׁ אֲפִלּוּ לַעֲנוֹת ״אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא״ וּבָרְכוּ, אֶלָּא שׁוֹתֵק וְשׁוֹמֵעַ וּמְכַוֵּן לְמַה שֶּׁאוֹמְרִים[13], וְזֶה אֵין נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִלָּה לָצֵאת בָּזֶה אֲפִלּוּ לְמַאי דְּקַיְמָא לָן שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה, כִּדְמוּכָח בִּבְרָכוֹת כא ע״ב, בְּתוֹסָפוֹת ד״ה עַד וּבָרֹא״שׁ שָׁם; וּבְאֹפֶן זֶה טוֹב יוֹתֵר שֶׁיַּמְתִּין מִלְּהָנִיחַ הַתְּפִלִּין עַד שֶׁיְּסַיֵּם הַשַּׁ״ץ בָּרְכוּ וְאָז יָנִיחֵם, וּלְעִנְיַן הַבְּרָכוֹת עַיֵּן בְּסָעִיף־קָטָן הַסָּמוּךְ: (יג) בֵּין קַדִּישׁ. רוֹצֶה לוֹמַר, מִשָּׁעָה (טו) שֶׁהִתְחִיל קַדִּישׁ, דְּהַקַּדִּישׁ לְבָרְכוּ גַּם־כֵּן שַׁיָּךְ[14]. וְעַיֵּן (טז) בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּבֵין קַדִּישׁ לְבָרְכוּ דִּינוֹ (יז) לְכָל מִלֵּי כְּבֵין הַפָּרָקִים, וְתֵכֶף אַחַר בָּרְכוּ אַף שֶׁלֹּא הִתְחִיל עֲדַיִן בִּרְכַּת יוֹצֵר הָוֵי כְּאֶמְצַע הַפֶּרֶק[15], דְּמַשָּׁם וְאֵילָךְ הוּא כְּהַתְחָלַת יוֹצֵר[16], כִּי עִקַּר כַּוָּנַת הַשַּׁ״ץ מַה שֶּׁאוֹמֵר ״בָּרְכוּ אֶת ה׳״ הַיְנוּ שֶׁיְּבָרְכוּהוּ אַחַר־כָּךְ בְּבִרְכַּת יוֹצֵר[17], (יח) עַל־כֵּן בֵּין יָחִיד וּבֵין שַׁ״ץ אִם לֹא נִזְדַּמֵּן לוֹ טַלִּית עַד שֶׁהִתְחִיל קַדִּישׁ יָכוֹל לְהִתְעַטֵּף בּוֹ תֵּכֶף, אֲבָל לֹא יְבָרֵךְ עַד לְאַחַר הַתְּפִלָּה, וְאָז יְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ וִיבָרֵךְ. וּתְפִלִּין אִם נִזְדַּמֵּן לוֹ קֹדֶם בָּרְכוּ, יָכוֹל לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן[18], לְפִי מַה שֶּׁהִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּסִימָן סו דְּיוּכַל לְבָרֵךְ עַל הַתְּפִלִּין בֵּין הַפָּרָקִים; אֲבָל אִם לֹא נִזְדַּמֵּן לוֹ עַד שֶׁהִתְחִיל בָּרְכוּ, שׁוּב לֹא יוּכַל לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן, אֶלָּא יְנִיחֵן בְּלִי בְּרָכָה[19] וּכְשֶׁיַּגִּיעַ קֹדֶם ״אַהֲבָה רַבָּה״ יְמַשְׁמֵשׁ בָּהֶן וִיבָרֵךְ עֲלֵיהֶן, וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ: (יד) לְאַחַר שֶׁאָמַר וְכוּ׳. מִלְּשׁוֹן זֶה מוּכָח דַּאֲפִלּוּ יָחִיד לֹא יַפְסִיק, וְעַיֵּן בְּסָעִיף־קָטָן הַקּוֹדֵם. וְנִרְאֶה דְּכָל זֶה דַּוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁמַּיְרֵי בִּפְנִים, דְּהַיְנוּ שֶׁכְּבָר גָּמַר בִּרְכַּת יִשְׁתַּבַּח וְעוֹמֵד לְהַתְחִיל בִּרְכַּת ״יוֹצֵר אוֹר״, אֲבָל אִם הוּא עוֹסֵק עֲדַיִן בִּפְסוּקֵי דְזִמְרָה, וְכָל־שֶׁכֵּן אִם בָּא עַתָּה לְהִתְפַּלֵּל, וְרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל כַּסֵּדֶר וְלֹא לְדַלֵּג הַפְּסוּקֵי דְזִמְרָה וְלִפְתֹּחַ מִבִּרְכַּת יוֹצֵר, וְשָׁמַע קַדִּישׁ וּבָרְכוּ, אֵין דִּינוֹ בָּזֶה כְּאֶמְצַע הַפֶּרֶק[20], וּלְכֻלֵּי עַלְמָא יָכוֹל לְהָנִיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין וּלְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן. וְעַיֵּן (יט) בְּהַגָּהוֹת הַגָּאוֹן ר׳ חַיִּים צַאנְזֶאר:

א (א) אוֹמְרִים וְכוּ׳. כַּאֲשֶׁר טוֹב לְמַעֵט בִּבְרָכוֹת כָּךְ (ה) טוֹב לְמַעֵט בְּקַדִּישִׁים[1]. וְעַיֵּן בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁקָּרְאוּ תִּגָּר עַל זֶה שֶׁנֶּאֱסָפִים עֲשָׂרָה בְּנֵי־אָדָם וְאוֹמְרִים כַּמָּה קַדִּישִׁים עַל פְּסוּקֵי־תוֹרָה אוֹ מִשְׁנָה אוֹ גְּמָרָא. עֲשָׂרָה יְהוּדִים לוֹעֲזִים, שֶׁאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ לְהוֹצִיא אוֹתָם יָדֵי חוֹבָה, (ב) יוּכַל אֶחָד מֵהֶם לִהְיוֹת שְׁלִיחַ־צִבּוּר וְלוֹמַר קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה בִּלְשׁוֹן לַעַ״ז[2]: (ב) קַדִּישׁ. פֵּרוּשׁ, אַחַר פְּסוּקֵי דְזִמְרָה, וּבְעִינָן עֲשָׂרָה[3], שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, כְּגוֹן קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה[4] וּבָרְכוּ (ג) וּקְרִיאַת־הַתּוֹרָה וּנְשִׂיאַת־כַּפַּיִם[5], אֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, שֶׁנֶּאֱמַר ״וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״[6], וְיַלְפִינָן בִּגְזֵרָה־שָׁוָה דְּ״תוֹךְ״ ״תּוֹךְ״ מִמְּרַגְּלִים, דִּכְתִיב ״עַד מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת״, יָצְאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב, נִשְׁאַר עֲשָׂרָה, וּקְרוּאִין עֵדָה. וְכָל הַקַּדִּישִׁים (ד) שָׁוִין לָזֶה, אֲפִלּוּ קַדִּישׁ דְּרַבָּנָן שֶׁאַחַר הַלִּמּוּד. כָּתַב הַטַּ״ז, דִּבְעֵת אֲמִירַת פְּסוּקֵי דְזִמְרָה אֵין צָרִיךְ עֲשָׂרָה, דַּאֲפִלּוּ אִם אֲמָרוּהוּ בִּיחִידוּת, כֹּל שֶׁיֵּשׁ עֲשָׂרָה בִּשְׁעַת אֲמִירַת הַקַּדִּישׁ דַּי בְּכָךְ. וְכֵן אִם הִתְחִילוּ לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית בִּיחִידוּת וּבָאוּ עֲשָׂרָה לְעֵת אֲמִירַת הַקַּדִּישׁ, יָכוֹל לוֹמַר הַקַּדִּישׁ, וְכֵן בְּכָל לִמּוּד שֶׁאָדָם לוֹמֵד, פְּסוּקִים אוֹ אַגָּדָה, אוֹ בַּאֲמִירַת ״עָלֵינוּ״ אוֹ בַּאֲמִירַת ״אַשְׁרֵי״ שֶׁקֹּדֶם מִנְחָה אוֹ בַּאֲמִירַת תְּהִלִּים בַּבֹּקֶר, אִם הָיָה בְּלִי מִנְיָן וְנִזְדַּמֵּן תֵּכֶף מִנְיָן, שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר קַדִּישׁ. וּמָגֵן־אַבְרָהָם בְּסִימָן סט וְרֹלֵד לֹא כָּתַב כֵּן[7], וְכֵן מַהַגָּרָ״א בְּסִימָן רלד מוּכָח כְּהַמָּגֵן־אַבְרָהָם. עַל־כֵּן הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים [הפמ״ג ודה״ח וש״פ] דְּהַנָּכוֹן שֶׁיֹּאמְרוּ[8] אַחַר־כָּךְ מִזְמוֹר אוֹ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים[9] וְיֹאמְרוּ קַדִּישׁ. וְעַיֵּן בִּפְרִי־מְגָדִים בְּמִשְׁבְּצוֹת־זָהָב אוֹת ג דְּמוּכָח מִנֵּה דִּלְעִנְיַן פְּסוּקֵי דְזִמְרָה[10] וּלְעִנְיַן תְּפִלַּת עַרְבִית גַּם הַמָּגֵן־אַבְרָהָם מוֹדֶה לְהַטַּ״ז: (ג) זְכָרִים וְכוּ׳. לְאַפּוּקֵי נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים, וְהוּא הַדִּין טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס וַחֲצִי עֶבֶד וַחֲצִי בֶּן־חוֹרִין אֵינוֹ מִצְטָרֵף [פמ״ג]: (ד) גְּדוֹלִים. עַיֵּן פְּרִי חָדָשׁ סִימָן סט שֶׁקָּרָא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יב) פְּשׁוּט, וּמוּכָח לְעֵיל בְּסִימָן נא סָעִיף ד בַּהַגָּ״ה שָׁם בְּבֵאוּר הַגָּרָ״א וּבְסִימָן נג בְּסָעִיף ג: (יג) מוּכָח מִפָּנִים: (יד) מָגֵן־אַבְרָהָם: (טו) מָגֵן־אַבְרָהָם: (טז) אֵלִיָּה רַבָּה וּפְרִי־מְגָדִים: (יז) אַף לְעִנְיַן שְׁאֵילַת שָׁלוֹם וַהֲשָׁבָה עַל זֶה: (יח) פְּרִי־מְגָדִים: (יט) דְּהוּא מַשִּׂיג שָׁם עַל הָרַמָ״א, וְלִדְבָרֵינוּ נִיחָא סְבָרַת הָרַמָ״א דִּסְבִירָא לֵהּ דְּכֵיוָן דְּהוּא שׁוֹמֵעַ בָּרְכוּ מֵהַשַּׁ״ץ וְעוֹמֵד לְקַיֵּם דְּבָרוֹ וּלְהַתְחִיל בִּרְכַּת יוֹצֵר אוֹר נֶחְשָׁב כְּאֶמְצַע הַפֶּרֶק, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן קלט סָעִיף ר וּבְבֵאוּר הַגָּרָ״א שָׁם: (ה) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה: (ב) דְּבַר־שְׁמוּאֵל סִימָן שכא: (ג) מְגִלָּה כג: (ד) שִׁיּוּרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Dirchou : Michna Beroura 1 - Chapitre 53, paragraphe 26 à Chapitre 54, paragraphe 3
Imprimé sur www.torah-box.com/dirchou

הִלְכוֹת בְּרָכוֹת סִימָן נד נה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י]

עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן סט מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בָּזֶה[11].

11) שם (ס"ק ז) כתב שאף שבקצת מקומות אומרים שלשה פסוקים וקדיש קודם ברכו בערבית, אין זה אלא מנהג בעלמא, ואין מקפידין על הקדיש הזה.

ובענין מה שנהגו בקצת מקומות לומר "שיר המעלות הנה ברכו" וגו' קודם מעריב, כתב לקמן (סי' רלו ס"ק ב) בשם השלטי גבורים, שהוא משום שצריך לקרוא את קריאת שמע מתוך דברי תורה, ואומרים מזמור זה דוקא משום שכתוב בו "העומדים בבית ה' בלילות" או משום שכתוב בו "שאו ידיכם קודש וברכו את ה'".

[משנ"ב ס"ק יב]

לְ"אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא" וּבָרְכוּ[12] וכו', שׁוֹתֵק וְשׁוֹמֵעַ וּמְכַוֵּן לְמַה שֶּׁאוֹמְרִים[13].

12) וכתב לקמן (סי' נו ס"ק א) שיש לכוון לשמוע את הקדיש מפי הש"ץ, כדי שידע על מה הוא עונה 'אמן יהא שמיה רבה'.

13) ובביאור הדבר כתב לעיל (סי' כה ס"ק לז), שהשתיקה נחשבת בעניה לענין לצאת ידי חובה אבל לא לענין שיחשב על ידי זה כהפסקה.

[משנ"ב ס"ק יג]

דְּהַקָּדִישׁ לְבָרְכוּ גַּם־כֵּן שַׁיָּךְ[14] וכו', הָוֵי כְּאֶמְצַע הַפֶּרֶק[15] דְּמִשָּׁם וְאֵילָךְ הוּא כְּהַתְחָלַת יוֹצֵר[16] וכו', שֶׁיְּבָרְכוּהוּ אַחַר־כָּךְ בְּבִרְכַּת יוֹצֵר[17] וכו', יָכוֹל לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן[18] וכו', אֶלָּא יְנִיחֵן בְּלִי בְּרָכָה[19].

14) וכן מי שהתחיל לומר את הקדיש שקודם ברכו בעשרה, ויצאו מקצתם, כתב לקמן (סי' נה ס"ק ט) שיכול לומר גם ברכו, שהכל ענין אחד הוא [וסיים שם שהמאמר מרדכי חולק על זה]. וראה מה שכתבנו לקמן סי' צב ס"ק ט.

15) וכן לענין ברכו בערבית, כתב לקמן (סי' רלו ס"ק א) שדינו כאמצע הפרק מהטעם שכתב כאן, וכתב שלפי זה צריך להיזהר מאד שלא לספר אחר ברכו אפילו קודם שהתחיל לברך את הברכה הראשונה אם דעתו להתפלל אז ערבית.

16) אמנם לענין החזנים המאריכים בפסח בניגונים, כתב לקמן (סי' סח ס"ק ד) בשם המג"א, שטוב יותר לומר הפיוט קודם שמתחיל את ברכת 'יוצר אור'.

17) ולכן מי שמאחר לתפילה וכשהש"ץ אומר 'ברכו' עדיין עומד באמירת 'פסוקי דזמרה', כתב הגר"ח קניבסקי (ארחות יושר עמ' קג) שהוא מבטל בידיים את עיקר תקנת 'ברכו'.

וכן לענין פורס על שמע, כתב במשנ"ב לקמן (סי' סט ס"ק ג) שיאמר ברכת 'יוצר אור' בקול רם והם שומעים, שלא יהיו נראים כבופרים ח"ו, שאם לא כן הרי הוא אומר להם שיברכו ואין אחד מהם מברך.

18) ובטעם החילוק בין טלית לתפילין, כתב לקמן (סי' סו ס"ק טז) שציצית אינה חובת הגוף שהרי אם אין לו טלית פטור מציצית ויוכל לקרוא קריאת שמע בלי ציצית, לכן נחשבת הברכה כהפסק, מה שאין כן תפילין שהן חובת הגוף, ועוד שהרי כשקורא קריאת שמע בלי תפילין הוא כמעיד עדות שקר בעצמו ח"ו, לכן לענין זה אנו נוקטים כדעה הסוברת שלא נחשבת הברכה כהפסק. עוד כתב שם, שאם יושב בבית הכנסת ומתבייש לישב בלי טלית, יכול לברך עליה בין הפרקים. וראה עוד מה שכתבנו שם.

19) אמנם לענין מי שנזדמנו לו תפילין באמצע הפרק, כתב לקמן (סי' סו ס"ק טו) שישהה מלהניחן עד בין הפרקים כדי שיוכל לברך עליהן.

[משנ"ב ס"ק יד]

רְשָׁמַע קַדִּישׁ וּבָרְכוּ, אֵין דִּינוֹ כָּזֶה כְּאֶמְצַע הַפֶּרֶק[20].

20) ולענין העומד באמצע 'פסוקי דזמרה' ושומע 'ברכו', הורה הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ו דבר הלכה אות כ) שיכוון בפירוש שאינו עונה עכשיו 'ברכו' של סדר התפילה [דהיינו שאין כוונתו להתחיל ברכת 'יוצר אור' (משנ"ב ביצחק יקרא)], שאם לא כן, נחשב כהתחיל ברכת 'יוצר אור' ולא יוכל להמשיך ב'פסוקי דזמרה'.

סִימָן נה

דִּיבֵי קַדִּישׁ

[משנ"ב ס"ק א]

כָּךְ טוֹב לְמַעֵט בְּקַדִּישִׁים[1] וכו', וְלוֹמַר קַדִּישׁ וְקַדֵּשָׁה בִּלְשׁוֹן לַעַ"ז[2].

1) ובטעם הדבר, כתב בשו"ת פאת שדך (ח"א סי' ט) שסברא פשוטה היא, שאין זה מכלל יראת ה' יתברך לגשת אל הקודש תמיד.

ולענין אבל שכבר התפלל ונכנס לבית הכנסת בשעה שהציבור מתפללים, כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סי' מב) שאין צריך לומר עוד פעם קדיש, משום שאין להרבות בקדישים. אולם אם הקהל יודעים בו שהוא אבל ואינם יודעים שכבר התפלל, יאמר קדיש כדי שלא יחשדוהו שאינו חושש לכבוד אביו ואמו.

2) וכתב לקמן (סי' קא ס"ק יג) בשם שו"ת חתם סופר, שתפילה בלע"ז מותרת רק באקראי, אבל להתפלל כך באופן קבוע, אסור. וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק ב]

הַבָּעִינָן עֲשָׂרָה[3], שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, כְּגוֹן קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה[4] וּבָרְכוּ וּקְרִיאַת־הַתּוֹרָה וּנְשִׂיאַת־כַּפַּיִם[5] וכו', שֶׁנֶּאֱמַר "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"[6].

3) והאופן שיש למנותם לדעת אם יש מנין, כתב הפרי חדש (ס"ק א) שאין למנות את הציבור לגולגלותם, והקצוש"ע כתב (סי' טו ס"ג) שנהגו למנות על ידי הפסוק 'הושיעה את עמך וגו'', שיש בו עשר תיבות. והכף החיים (ס"ק יא) כתב שיראו במראית עין ורימנו במחשבה.

וכיון שצריך שכל העשרה ישמעו את הקדיש, כמבואר לקמן (סי' קלט ס"ק כד), כתב שם שלכן יש להקפיד שלא לאומרו בלחש, וראה מה שכתבנו שם, ולקמן סי' נו ס"ק ב.

4) וקדושה של חזרת הש"ץ ודאי צריכה עשרה, ואת הקדושה של 'יוצר' ושל 'ובא לציון' [שדינן שוה, כמבואר בשו"ע לקמן סי' קלב ס"א], כתב השו"ע לקמן (סי' נט ס"ג) שיאמר היחיד בניגון וטעמים בקורא בתורה, והרמ"א כתב שהמנהג לאומרן ביחיד. וכתב המשנ"ב שם (ס"ק יא) שנכון להדר לאומרן בניגון וטעמים, ולקמן (סי' קלב ס"ק ג) כתב שמ"מ לכתחילה טוב יותר לאומרו בציבור. וראה מה שכתבנו שם.

5) ובביה"ל לקמן (סי' קכח ס"א ד"ה אין נשיאת כפים) כתב שיטה נוספת בשם הר"ן, שרק קדיש וקדושה וברכו נקראים דבר שבקדושה, אבל נשיאת כפים אינה נחשבת דבר שבקדושה, ומה שצריכה עשרה נלמד מפסוק אחר, והוא רק אסמכתא מדרבנן.

6) ואף לדעת הפוסקים שחיוב תפילה הוא מדאורייתא, כתב להלן (ס"ק לא) שצירוף עשרה הוא מדרבנן. וכתב הפמ"ג (א"א ס"ק ז) שלפי זה הפסוק "ונקדשתי" הוא רק אסמכתא.

המשך במילואים עמוד 13

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com
Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com